

Vi var under „reell administrasjon” -

Fortsatt fra 1. side.

Endelig tiltales han etter loven, om syketrygd for å ha unnlatt å betale til Malvik Trygdekasse ca. 41.000 kroner.

Birch Aune praktisk talt eneier

Aktor sa i sin saksfremstilling at tiltalte kom inn i A/S Hommelvik Verft i 1941. I 1948 ble han styrets formann. I 1957 skiftet selskapet navn til Hommelvik Verksteder A/S. Tiltalte ble større og større aksjonær og kjøpte opp aksjer til betydelig overpris. Han hadde tilslutt 655 aksjer a 250 kr. av et samlet antall på 660 aksjer. Dermed ble han av bankforbindelser og andre ansett som personlig eier. Samme år kjøpte Hommelvik Verksteder A/S opp alle aksjer i Ørens mek. Verksted. Samtlige aksjer ble deponert i Fiskernes Bank som bevilget en kassekreditt på 300.000 kroner til Ørens mek. Verksted og 350.000 kroner til Hommelvik Verksteder og det ble besluttet å utvide driften til også å omfatte industriell produksjon. Det ble søkt om lån av arbeidsledighetsfondets midler og det ble innvilget 100.000 kr. til Ørens mek. Verksted og 200.000 kr. til Hommelvik Verksteder. Det ble foretatt innkjøp av maskiner og resultatet ble en overtrassering på kassakreditten. I tillegg til dette kom at bedriftene ikke var heldig med den industrielle produksjon. I forbindelse med industriplanene ble det opprettet et salgskontor i Oslo, som ikke kom ordentlig i gang. Det ble nedlagt fra 1. januar 1959 etter påtrykk fra Fiskernes Bank. Firmaenes økonomiske stilling var ikke særlig god ut over 1958. Et regnskapsfremlegg viste at kassakreditten var kommet opp i 1,4 mill. kr., mens den bevilgede kreditt var 650.000 kroner og i november 1959 måtte driften innstilles. Fiskernes Bank hadde sikret seg forlagspant i forbindelse med kassakreditten.

Banken ville utbetale bare nettolønninger

Hva skattetrekkene angår var praksis først den at det ble utstedt sjekk på bruttolønnen. Skattetrekk og trygdeprenie ble satt på egne konti, men i september 1958 ble det en forandring. Banken gav beskjed om at den ville ha sjekkene på nettolønn. Den anmodet om å få kopi av lønnslistene. Det ble holdt en konferanse i banken hvor banken ble oppfordret til å sette av de respektive trekk, men denne ordning ble kortvarig. Bedriften fikk beskjed om at det var ikke nødvendig å sende inn lønnslistene. Banken ville ikke strekke seg lenger enn til nettolønninger. Det var fortsatt en sterk kontakt mellom banken og bedriftene. Banken var naturlig interessert på grunn av det store ansvar. Resultatet ble at restansene for trekk ble større og større. Det ble ført i regnskapet at arbeiderne var trukket, men det var bare et regnskapsmessig trekk. Intet ble avsatt til dekning eller innbetalt, til tross for at bedriftene gikk på. Banken holdt på sitt.

Tiltalte har hevdet, sa aktor, at firmaet var så å si under administrasjon av banken. Når firmaet hadde fått et arbeidsopdrag ble fordringen diskontert i banken, som forskutterte. I 1959 gjennomførte banken at det ble satt av 10 pst. på en marginkonto for å sikre seg mot eventuelt tap. Banken fulgte nøye med i firmaets drift, og dette førte til en reduksjon av administrasjonsomkostningene. Således ble Oslokontoret nedlagt og tiltaltes godtgjørelse på 65.000 kroner pr. år ble redusert til 50.000 kroner. Ut over 1959 ble det stadig større restanser på skatten. I juni prøvde tiltalte å reise lån, og det så ut som om det skulle gå i orden med en garanti på 150.000 kroner fra Trondheim kommune

Uvønn fra Bielefeld.

Klaus Hennig, 17 år, med adresse: Bielefeld, Tyskland, ønsker å brevveksle med en jente på samme alder som han selv. Klaus er interessert i sport, plater og reiser. Skriv på tysk.

og 150.000 kroner fra Malvik kommune, men resultatet ble negativt. Trondheim kommune gav til slutt en garanti, men på betingelse av at det ble åpnet konkurs.

«Betenkelig praksis»

I samme tid i juni kom det på gang fra skattefogden i Sør-Trøndelag, men banken hevdet fortsatt at den ikke kunne strekke seg lenger. Skattefogden fant den praksis banken hadde gjennomført betenkelig, og sa dette like ut til banksjefen. Han bad om at det måtte bli innbetalt 24.000 kroner straks, ellers måtte han innberette forholdet til departementet. Dette førte til at banken avsatte skattetrekk og omsetningsavgift og trygdeprenier fra 1. juli 1959.

Påtalemyndigheten er kommet til, sa aktor, at tiltalte er skyldig i de forhold som er nevnt i tiltalebeslutningen og at den fornødne vinnings hensikt har vært til stede. Når bedriften ikke hadde midler til skattetrekk burde han straks ha tatt konsekvensen av dette, som firmaets ansvarlige leder. I overensstemmelse med påtaleinstruksen har saken vært oversendt Justisdepartementet, som i en påtegning bemerker at det antas at det bør nedlegges påstand om fradømmelse av sakførerbevillingen.

Tiltaltes forklaring

Tiltalte, overrettssakfører E. Birch Aune, oppgir at han nå har stilling som disponent i en importforretning. Han har for tiden ikke stillet den nødvendige sikkerhet som er forutsetningen for å drive sakførervirksomhet, og han er bare passivt medlem av Sakførerforeningen. Sin sakførerbevilling har han imidlertid fortsatt.

Han gav en lengre forklaring, som unektelig avslører ganske underlige forhold. A/S Hommelvik Verksteder, sa han, gikk meget godt og var et sunt og sterkt firma helt til 1958. Ettersom han hadde overtatt aksjene gjennomførte han at det ikke skulle utbetales aksjeutbytte, og i de 65.000 kroner han hadde i godtgjørelse var også inkludert gjeldsforpliktelser. Etter at Ørens mek. Verksted var overtatt ble det besluttet at verkstedet skulle utvides til å bygge stålfartøyer, mens Hommelvik skulle sette i gang industriell produksjon. Det ble en del investeringer i egne arbeider og budsjettet ble overskredet. Det kom ikke den ventede fart i industriproduksjonen, som heller ikke kvalitetsmessig svarte til forventningene. Det ble en dyp skuffelse, sa tiltalte. Man hadde nemlig engasjert en svensk ingeniør med rik produksjonserfaring. Samtidig fikk Øren byggekontrakt på «Holger Stjern» som skulle leveres i august 1958. Tiden var knapp og det krevde en kostbar forsering. Kontrakten ble rett ut sagt noe utilfredsstillende.

Den industrielle produksjon ble i 1958 en temmelig sterk påkjenning for verkstedet. Et regnskapsoverslag som ble gjort viste seg meget utilfredsstillende, men driften tok seg opp igjen og i 1959 var ansvaret overfor banken som var kommet opp i 1,4 mill. kroner bragt vesentlig ned. Driften i første halvår 1959 viste overskudd, til tross for likviditetsvanskelighetene og til tross for at bedriftene var under hva tiltalte kalte «reell administrasjon».

Industriproduksjonen måtte nedlegges

Jeg sikter spesielt til forholdene etter 1. januar 1959, sa tiltalte. En av hindringene var at verkstedet ikke kunne gå til noen ny kontrakt uten forhåndsgodkjenning av banken. Under henvisning til forlagspantkontrakten fikk banken transport på alle verkstedenes opparbeidede tilgodehavender. I tillegg ansatte banken sin egen kritiske revisor som hadde

til oppgave å påse at banken fikk seg tiltransportert alt verkstedene opparbeidet og at de fulgte de anvisninger banken ga.

Dette medførte blant annet at verkstedet i Hommelvik måtte stanse hele den industrielle produksjon. Vi hadde et salgskontor i Oslo som måtte stanse. Selv hadde jeg ingen tekniske forutsetninger. Verkstedet hadde bl. a. under produksjon en autoklav til anvendelse på sykehus som etter sakkyndiges utsagn lovet meget godt. Tiltalte opplyste at han siden har forsøkt å få omsette de erfaringer og de patenter som verkstedets store investeringer her har ført til, men selv fikk han et sammenbrudd ut på høsten i fjor, og det er beklagelig at intet siden er blitt gjort med dette industriproduktet, fordi det representerer store verdier, sa han.

«Likviditetskrise — ikke insolvens»

Uten at jeg bagatelliserte vanskeligheten regnet jeg ikke med at stillingen var prekær, fortsatte tiltalte. Vi hadde en takst i 1957 som løp opp i en verdi, eksklusiv varebeholdning, på 3,9 mill. kroner. Det dreiet seg om en likviditetskrise og ikke om insolvens. At denne vurdering ikke er uriktig ser man av den takst som ble gitt av sakkyndige takstmenn etter oppdrag fra Fiskernes Bank i fjor. De kom til en verdi av 7,3 mill. kroner under forutsetning av drift, og når man så legger til verdien av selskapenes eiendom i Oslo — 200.000 kroner — har man en margin på den riktige siden på vel 3,5 mill. kroner.

Når det til tross for vanskelighetene gikk fremover, regnet jeg med etter hvert å komme over det hele. Jeg nevner dette, sa tiltalte, for at man ikke skal sitte med følelsen av at jeg førte en la skurepolitikk.

Tiltalte sa videre at han ikke ble orientert om at banken forandret skattetrekkordningen. Det fikk jeg først kjennskap til etter nyttår 1959. Det hang sammen med at firmaet hadde brukt store sjekker til dekning av trygdeprenier.

Tiltalte opplyste videre at hovedstyret i Fiskernes Bank foretok en befarings av bedriftene i september 1958, og medlemmene var åpenbart tilfreds. Et av medlemmene beklaget overfor tiltalte at det dreiet seg om så store overtrasseringer av kreditten og mente selskapene burde søke om større lån. Han anbefalte at tiltalte sendte banken en søknad om dette, og dette ble da også gjort. Begge verksteder fikk beskjed om at diskonteringskreditten var forhøyet med 150.000 kroner, men til tiltaltes skuffelse og forbauselse kom det et nytt brev om at det dreiet seg om en feil. Bare diskonteringskreditten for ett av verkstedene var forhøyet.

Utover høsten begynte banken å stramme inn, og det ble forlangt at tiltalte skulle være til stede som daglig leder. Skulle man få fortsatt støtte måtte verkstedet legge ned industriproduksjonen, og det var ingen tvil om, sa tiltalte, at banken mente dette alvorlig. På den annen side ble det gitt et klart tilsagn om at så fremt det ble tilgang på arbeid, ville banken løse verkstedene gjennom de skjær som fantes i sjøen.

Ikke penger i kassen til bensin!

Fra 1. januar 1959 har begge verksteder sendt alle anvisninger til Fiskernes Bank på absolutt alt hva de har opparbeidet over et beløp på 100 kroner. Senere sendte verkstedene anvisninger på «rubbet og bit» til banken, også beløp på under 100 kroner. Resultatet var at ethvert betalingsprogram ble avhengig av bankens samtykke. Det ble gjort så konsekvent at verkstedet ikke hadde tilstrekkelig i kassen til bensin til bilene. Man hadde besvær med dekning av utgifter til porto og telefon. Da disponent Anderson skulle reise til Møre for å få i stand en kontrakt om bygging av en båt, måtte han ha tillatelse fra styret i banken. — Da jeg selv, sa tiltalte, skulle reise til Oslo for å drøfte med departementet en kontrakt om NATO-båten som senere er bygget, måtte banksjefen ha styrets